

BARBARA FRISCHMUTH

SAMOSTANSKA ŠKOLA

roman

LEYKAM
international

Barbara Frischmuth
SAMOSTANSKA ŠKOLA

LEYKAM international

NAKLADNIK
Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA
Jürgen Ehgartner

UREDNIKA
Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA
Latica Bilopavlović Vuković

LEKTURA
Neli Mindoljević

© 2026 Leykam international d.o.o., Zagreb
Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Die Klosterschule“
© 1968 Residenz Verlag GmbH, Salzburg - Wien

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

 Federal Ministry
Housing, Arts, Culture,
Media and Sport
Republic of Austria

Gefördert durch das Bundesministerium für
Wohnen, Kunst, Kultur, Medien und Sport.

ISBN 978-953-340-237-6

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet pod brojem 991005944639909366.

ILUSTRACIJA NA NASLOVNICI
Shutterstock

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Tvrtko Gregurić

TISKARA
Denona d.o.o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u travnju 2026.

Barbara Frischmuth

SAMOSTANSKA ŠKOLA

roman

S njemačkoga prevela
Latica Bilopavlović Vuković

Zagreb, 2026.

Prava djeva treba i mora biti
Kao bolnička juha, skromna i blaga,
I preveć uokolo zjakati ne smije.
Abraham a Sancta Clara

ORA ET LABORA

Mi, pripadnice katoličke mladeži, štíćenice samostana, učenice nižih i viših razreda gimnazije*, molimo svakodnevno i drage volje: jutarnju molitvu prije početka dana, školsku molitvu prije početka škole, završnu molitvu nakon završetka nastave, blagoslov jela prije i poslije obroka, molitvu za učenje prije i poslije učenja, večernju molitvu uvečer;

na svetoj misi kojoj prisustvujemo najmanje dvaput tjedno i koja nam nije samo obveza, nego i potreba, očima ili ustima – što će reći tiho, za sebe, ili naglas, s drugima – ali u svakom slučaju sa srcem:

pokajnički čin, psalam Judica, Confiteor, Introitus, Kyrie, Gloria, Oratio, Graduale, Aleluja, Tractus, Sequentia, Credo, Offertorium, Lavabo, Suscipe sancta Trinitas, Orate fratres, Secreta, Praefatio i Sanctus, Canon, Benedictus, Pater noster, Agnus Dei, Communio, Postcommunio, Ite missa est i Placeat;

kasno poslijepodne:

anđela Gospodnjeg;

---

* Po uzrastu bi to odgovaralo višim razredima osnovne škole i srednjoj školi u hrvatskom školskom sustavu. (op. prev.)

prema liturgijskom vremenu:

radosna, žalosna ili slavna otajstva krunice;

osim toga:

molitve za oprost grijeha, ispovjedne molitve, Te Deum, lauretanske litanije, Veni Creator Spiritus, molitve svetom anđelu čuvaru i blagoslov vremena.

Molimo kako su nas naučili moliti, uzdignuta ili oborena pogleda, ravno sklopljenih dlanova, stojeći, klečeći ili ležeći, ovisno o vremenu i mjestu, s molitvenikom kao predloškom ili bez njega, čista srca, smjerna duha i s nužnom sabranošću, kako bismo – poštujući na taj način pravila – bile Bogu ugodne, a naše molitve korisne.

Molitve shvaćamo ozbiljno, kao što ozbiljno shvaćamo život u čiji smo boj bačene i u kojemu možemo pobijediti samo uz pomoć spomenutih molitvi i predanošću u radu kojim ispunjavamo preostalo vrijeme, kako i glasi: *ora et labora!* Važno životno pravilo koje si sve trebamo utuviti u glavu da ne zabloudimo ili ne dopadnemo šaka nečastivome, sotoni, što je opasnost koje se nikad ne možemo dovoljno spominjati i koju bi nam izbjeći trebao biti vrhovni cilj, jer ne samo naša tjelesna dobrobit, nego i vječno blaženstvo ovise o tome hoćemo li, umjesto da se raspustimo, odabrati Božji put, koji je, doduše, posut trnjem, ali vodi ravno, dok naizgled ugažena i udobna staza poroka vijuga oko spasenja, ali ne vodi do njega, kao zmija ljutica koja, zaslijepljena u svojoj zapjenjenosti, doduše obilazi oko predmeta svoje požude, ali ga promaši te naposljetku biva zgažena, iako nas još mnogo vremena dijeli od tog trenutka te oko čovječje ne može

sagledati sudbinu svjetova, ipak mu je naviješteno koji put treba smatrati ispravnim te ga prema svojim snagama i mogućnostima slijediti kako bi mu bilo dano ono čemu stremi njegovo zemaljsko ufanje i čemu teži njegovo ljudsko nastojanje, naime, da primi pravednu nagradu za svoju borbu u službi vjere, pravednosti i ljubavi, za zaštitu zajednice, siromašnih i bolesnih, siročadi i udovica, kao što mu je i dužnost koju se uvijek treba trsiti da izvrši, ne samo na slavu Crkve, nego i na korist svojih bližnjih, koji su mu braća i sestre i koje treba ljubiti kao samoga sebe, prema uzvišenome uzoru koji nam je svima dan za primjer, da nam se pogled uzdigne prema božanskoj istini u koju bi sumnjati bio težak i osude vrijedan prijestup. I zato molimo dok nas Bog ne usliši.

ŠETNJA

Priključiti se ili se isključiti: kao da imamo izbora!

Uvijek postoje dvije mogućnosti, kaže se. Ima i teladi s dvjema glavama i četirima parovima nogu. Što uđe u desnu gubicu, iz lijeve ponovno iscuri, tako piše.

Nema ništa ljepše nego slobodno kretati tijelo. Na otvorenome, na svježem zraku, na livadi, u šumi, u prirodi. Po vjetru i nevremenu. Po jari i suncu. Po snijegu i tuči. Važan je kisik, kretanje udova, praktična nastava i probava.

Vremena teže pogubnoj udobnosti, kaže se. Tko još hoda? Još ćemo se svi pretvoriti u meduze, noge – sluzava masa koja prima impulse, nezgrapna bića od tetiva, želatinozne hrskavice koje opstaju, voštani i vlaknasti. Već ćemo dotle dogurati. Zemlja će se tada još jedina kretati na dobar stari način. Valja se suprotstaviti tom predvidljivom razvoju, makar malim koracima, svom snagom, bez pretjerivanja – ta nismo samo tijela, imamo i dušu – s mjerom i skladno, kako je za čovjeka blagotvorno, da mu ne naškodi.

Tijelo imamo od Boga, kao i sve, i ne smijemo ga namjerno oskvrnjivati, svjesno ga zapuštati niti mu

uskraćivati ono nužno, osim u svrhu prosvjetljenja, što mi u našoj dobi još ne možemo ispravno prosuditi, tu bismo ipak trebale tražiti savjet, ako osjetimo tu potrebu, i tada se radije trebamo odmah obratiti nekome tko je za nas zadužen, kao i za prosvjetljenje koje je proces između nas i Boga za koji je potreban vodič, kao što se i toplina – sjetite se nastave fizike – samo preko vodiča prenosi s jednoga na drugo.

Tako hodamo sat vremena dnevno, između objekta i vremena za učenje, držeći se za ruke, dvije po dvije, korak po korak, svima nam poznatim putem. Na trgu se postrojimo ispred portala škole, jedna iza druge, u jednakom razmaku. Pokraj prvog reda povorke stoji s. Asunta, pokraj srednjeg reda povorke stoji s. Teodora. Posljednji red povorke čine miss Traunseger i po dvije učenice, prethodno odabrane toga dana. Objavljuje se smjer, kao krilatica.

Radnim danom možemo birati između dviju staza. Ona nedjeljna predviđena je za trosatnu šetnju. Tijekom tjedna nemamo toliko vremena. Ponedjeljkom, srijedom i petkom skrećemo od školskog portala lijevo u ulicu koja se vrlo skoro pretvara u sporedni put, a ovaj pak u šumsku stazu. Utorkom, četvrtkom i subotom skrećemo od školskog portala desno na kolni prilaz prema zgradi škole, no vrlo brzo skrećemo s lokalne ceste i tako s druge strane stižemo u bukov šumarak kroz koji prolazi i ona prva opisana staza, no na drugome mjestu.

Odjevene smo u skladu s godišnjim dobom. Za toplih ljetnih dana nosimo tamnoplave plisirane suknje i bijele bluže kratkih rukava. Za hladnijeg vremena

nosimo tamnoplave plisirane suknje i bijele bluže dugih rukava, a eventualno i tamnoplavu jaknu preko toga. Od snijega i kiše štitimo se toplim ili kišnim kaputima, čiji smo kroj i boju slobodne same odrediti. Kišobrane gotovo da i ne upotrebljavamo, oni bi uniželi pomutnju u povorku i pružili priliku za nezgode. Jednoj je učenici vrh kišobrana navodno iskopao oko. Još je visjelo na svojim mišićima te ga je sestra koja je pratila povorku uspjela spretnim potezom ponovno gurnuti u duplju. Ta je nezgoda potaknula zabranu kišobrana na šetnjama pa se snalazimo – kako znamo i umijemo – kapuljačama, svilenim maramama i suknenim kapama. Sestre, dakako, upotrebljavaju kišobrane, no oni su onesposobljeni: okrugli rožnati poklopci sprječavaju svaku nesreću.

Važan sastavni dio šetnji jest konverzacija na engleskome na koju nas potiču kako nam vrijeme ne bi prolazilo uludo. Stalno podsjećanje na to zadatak je sestara u pratnji povorke ako miss Traunseger, na začelju povorke, s torbicom od krokodilske kože preko zapešća i s po jednom učenicom ruku pod ruku sa svake strane, ne bi mogla provjeriti ispunjavamo li posve iskreno taj dobronamjerni zahtjev.

Kad snijeg kopni na suncu, nebo je vedro, a naši se zubi ističu na bjelini i strše kao oguljene mrkve iz plavila naših usana. Kad nitko ne gleda, bacamo snježne grude na rubove krovova ili na grane stabala i saginjemo se da pokupimo otpale sige koje sišemo tako dugo dok nas ne otkriju.

Prolazimo pokraj baraka – netom nakon što smo skrenule na pokrajnji put – na koje su naslonjeni

bicikli, bez zvonca i dinamama, s izlizanim nosačima tereta, zahrđalim štitnicima lanca, sjedalima iz kojih strši konjska dlaka, polomljenim bakelitnim ručkama, savnutim blatobranima i bez svjetala. Između baraka razapete su žice na kojima ljeti i zimi visi rublje: plave košulje sa zakrpama od bijeloga lana, čarape, gaće s trakama, dugmadi ili gumicom, lanena platna veličine bračnih kreveta, pelene, jastučnice, karirane kuhinjske krpe, spavaćice, zavoji i dječja odjeća.

Prolazimo pokraj kuće profesorice latinskog – ostakljena veranda, ograda i vrt – gdje iznad oluka rešetka s dvije naopako postavljene tratinčice obojene u zeleno ima zaustaviti snijeg koji klizi preko kosoga krova. Kad profesorica slučajno pogleda kroz prozor, doviknemo „Salve magistra” i nastavljamo hodati.

Prolazimo pokraj pješčare koju nazivamo zmijara, gdje se u posebnim prilikama, nedjeljom i blagdanima – ako to snježni uvjeti dopuštaju – sanjkamo ili – ako je godina bila dobra – beremo bobice.

Prolazimo pokraj manježa, pošljunčanog pravokutnog prostora ograđena plotom, i pokraj seoskoga gospodarstva s urušenim krovom, ispred čijeg neožbukano uličnog pročelja leži drljača i promočena slama, i prolazimo pokraj Mlinareve gostionice, koja se samo tako zove, iako nadaleko i naširoko nema nikakva mlina, čak ni potoka.

Hodamo kroz bukov šumarak s njegovim jelama, smrekama, borovima, lijeskama, arišima i bukvama, ponajprije bukvama, po kiši gazimo po lokvama koje se stvaraju na šljunčanoj stazi, po suhom vremenu

gazimo po kamenčićima koji nam upadaju u sandale, zimi pratimo tragove zečeva koji su nam sigurno više puta prešli preko puta, ujesen skupljamo bukove žirove koji leže dovoljno blizu staze ili u proljeće beremo proljetno cvijeće, ako možemo dovoljno brzo za njim posegnuti.

Trebamo hodati u vrsti, trebamo se držati za ruke, trebamo govoriti engleski, ne smijemo se odvajati. Trebamo ostati u formaciji, ne smijemo izgubiti kontrolu, htjeti dodatnu turu, izdvajati se, privlačiti poglede na sebe – osim zbog nečega dobrog, izvoditi gluposti, trebamo slušati sestre, profesore i miss Traunseger, ne ostavljati jasne tragove kao što su rupčići, ugažena trava, zgnječene gljive, ispljunute ljuske lješnjaka, otrgnuta paprat, oštećena debla, izgubljena dugmad i sličice iz molitvenika. Trebamo držati disciplinu, držati se reda, ne zaboravljati pravila pristojnosti. Trebamo, htjele-ne htjele, svoju volju podrediti višoj volji jer nas je ona željela, a mi nju svojom voljom trebamo stalno željeti.

Milla i ja hodamo držeći se za ruke, jedna pokraj druge, u sredini prve polovice povorke, između s. Asunte na čelu povorke i s. Theodore u njezinoj sredini, i ustima oblikujemo riječi koje se mogu izgovoriti kao engleske s obzirom na položaj naših usana koji nastoji obmanuti jer riječi koje izgovaramo nisu engleske riječi, što se pak ne primjećuje ako nam se ne primakne koje uho iza crnoga vela, iza leđa ili od naprijed, i načuli se kako bi razotkrilo varku naših usana. A katkad na vrijeme primijetimo to uho da kažemo „running to and from, as we would”, što uho ne razumije, kojemu

je važan zvuk, samo zvuk. Samo od nas traži se da znamo što to znači, jer moramo polagati račune za naša znanja, odgovarati na pitanja, biti spremne za ispite – pismene i usmene, dokazati da se isplatio u nas uloženi trud, da odgoj koji nam je pružen nije uzaludan i da će mar uroditi plodom.

Ali mi pripovijedamo priče, gurkamo se, smijemo se ili smo tužne, kako nam naš jezik nalaže, namiguje, krivimo usta, naginjemo se jedna prema drugoj. Povlačimo se za rukav, naizmjenice sklapamo oči, napravimo poskok koji nadoknadimo jednim velikim korakom, stišćemo i širimo zjenice, mrštimo čelo, strižemo ušima – ako nam to pođe za rukom, stišćemo si dlanove, štipamo se za ruke, hvatamo se pod ruku, krivimo glavu, ispuhujemo nos, štućemo ili nam se suši jezik, okrećemo se, domigujemo si, govorimo izmijenjenim glasom, oponašamo, govorimo ružne stvari, napuhujemo se ili hodamo pogrbljeno, njišemo rukama ili ih guramo u džepove kaputa. Činimo što možemo, između reda ispred nas i reda iza nas, istim tempom kao svi drugi, sa slobodnim prostorom duljine ruke u svim smjerovima.

Tko ima uši, neka čuje!

Milla mi priča neku priču koju je izmislila prema obrascu priče koju sam jučer ja izmislila prema obrascu istinite priče koju mi je Milla prekjčer ispričala. Sutra ću ja Milli ispričati istinitu priču prema čijem će mi obrascu Milla preksutra ispričati izmišljenu priču. Tako prolaze tjedni.

Nedjeljom smo slobodne: pripovijedamo jedne drugima što želimo. Ništa više o Čarobnom frulašu,

o vodenom duhu Nixu i o igli za krpanje, nikakav kositreni vojnik, nikakva Pari Banu, nikakav Chodada, nikakvi Gockel ni Hinkel, nikakve dosjetke, nikakav Željezni Henrik, nikakve anegdote, a pogotovo ne mali Muk, eventualno još ukleti brodovi, nikakvih sedam gavrana, nikakva tri brata, nikakve tri sestre, nikakav kralj Drozdobrad, ni ruža, ni slavuj, nikakav zeleni Nouz, nikakvih četrdeset razbojnika, car ostaje bez novoga ruha.

Imamo trun u oku i možemo računati napamet, iako ne s razlomcima.

Govorimo o kući na farmi i krdima konja, o muškarcima s crvenim maramama oko vrata, o damama u Sierra Nevadi, o dječaku po imenu Buffalo s kojim smo se prije nekoliko godina igrali, a koji je oduvijek govorio engleski, o ocu na Aljasci ili na Bismarckovim otocima koji se iznenada pojavi s kutijom čokolada s lješnjacima, o teti u Tasmaniji koja uzgaja šišmiše, o biološkim rođacima na Karolinima, o nestaloj nećakinja bake koja u Beringovu prolazu posluhuje mornare i o ujaku misionaru na Mauricijusu s doplatkom za rad u tropima, za šlag i snijeg koji mu nedostaju, o tajnim prijateljima u Hadramautu, na Markižanskom otočju i u Berberiji, o pozivu u Sarawak, dopisivanju s Basutolandom i pozdravima iz Trinidada i Tobaga.

Zanimaju nas Uskršnji otoci, čeznemo za čajem s maslacem iz okolice Lhase, osjećaj *à la* „Sedam godina u Tibetu”, pitanja iz „Kontikija”, doživljaj kao u putopisu „Bijeli oblaci nad žutom zemljom”, štovanje hrama s razglednice u Bangkoku, problem kako nositi zlatom otisnute sandale s remenčićima između prstiju

preko bijelih čarapa, a osim toga želimo upoznati tišinu Tihog oceana.

Govori se i o Turcima, Hotentotima, sibirskoj hladnoći, ruskoj duši, kineskom osmijehu, o kalmičkoj podlosti, tropskoj sparini, američkoj velikodušnosti i načinu života, mađarskoj paprici, grčkoj brbljivosti, škotskoj škrtosti, engleskoj luckastosti, o španjolskim mušicama, azijskoj uljudnosti, eskimskim poljupcima, balkanskoj ravnodušnosti, malajskoj sladunjavosti, germanskoj disciplini i moralu, židovskom farizejstvu, levantinskom trgovačkom duhu, nizozemskom siru, indijskim udovicama, turskome medu, mongolskom pustošenju, skandinavskoj čistoći, crnačkoj lijenosti, taštini Francuza, težnji Iraca za slobodom, prijetvornosti Talijana (Digića), temperamentu Sicilijanaca, o egipatskoj bolesti i sličnim stvarima o kojima imamo neku nejasnu predodžbu.

Osim toga zanimaju nas još i životinje iz prašume, nešto tajanstveno i priče iz života.

UMIJEĆE PROMATRANJA

Tražim pogodno ogledalo. Postoje razne vrste ogledala. Ogledalo u kupaonici nepogodno je. Visi na slije-pome zidu na koji svjetlo pada pod pravim kutom s niza prozora. Odraz amorfnе oštine dolazi nam ususret. Paperjaste dlačice iznad usnica, duž čeljusti i prema vlasištu – inače nevidljive – ističu se reflektirajući svjetlost. Zbog pogreške u brušenju odraz je vidljivo rastegnut. Koža izgleda posuta mrljama zbog sitnih neravnina površine. Boja zuba ne dostiže čistu bjelinu. Kosa se doima svjetlijom nego inače i neujednačene boje. Mrlje zubne paste koje se često brišu, no redovno se ponovno pojavljuju, dijele sliku u odsječke koji remete ukupni dojam.

Zrcalo iz ladice mog noćnog stolića premaleno je. Treba ga držati na velikoj udaljenosti da bi se u njemu vidjela potpuna slika. Služi za ustanovljivanje nečistoća na koži, pri čemu se drži tik uz lice, dok se ne razaberu pore – jasno odvojene jedna od druge. Rijetko ga upotrebljavam.

Imamo tek nekoliko zrcala na raspolaganju. Zrcala potiču oholost. I trate vrijeme. Dugo stojiš pred zrcalom kako bi promatrao odraz u kojemu se prepoznaješ.

Postoji više načina za zadržavanje vlastita odraza u zrcalu: možeš mirno stajati i pomno promotriti odraz koji ti zrcalo pokazuje.

Možeš se i pomicati ispred ogledala, a da pritom ne izgubiš sliku iz vida.

Možeš svom odrazu pogledati u oči i ne vidjeti ništa drugo.

Ne smiješ oboriti pogled, tako si ne vidiš oči.

Možeš svojim odrazom u zrcalu sama sebi utjerati strah u kosti tako da napneš mišiće lica, isplaziš jezik što je jače moguće, izbečiš oči, namreškaš nos i zalažeš, napetim dahom, tako da ti se žile na vratu i čelu ocrtaju ispod crvenkaste kože.

Možeš svom odrazu u zrcalu podariti tužan izraz, poluzatvorenih usana, drhtavih nosnih krilaca, lagano podignutih obrva i suženih zjenica, dok se ne rasplačeš.

Možeš pogledom u ogledalo samu sebe nasamariti tako da savijenu lijevu ruku staviš iza leđa, a odande pokušaš šakom lijeve ruke uhvatiti desno rame, a onda, ako ide, još i vrat – Christa to može – tako da izgleda kao da te netko guši. Nakon nekog vremena to i osjetiš.

Često se moram nasmijati kad stojim pred ogledalom.

Najpogodnijim smatram zrcalo u bolesničkoj sobi. Visi iza paravana poviše umivaonika pokraj kreveta s. Roze. Možeš ga upotrijebiti i ako ne ležiš u bolesničkoj sobi, naime, ako s. Roza zaboravi zaključati vrata bolesničke sobe kad pođe u kapelu na zajedničku molitvu sestara.

Moje lice:

Imam oči. Imaju bijelo, šareno i crno. Njihov pogled pokazuje zanimanje, znatiželju, povjerenje, izražava nepovjerljivost, hrabrost ili nezadovoljstvo, već prema tome na što padne pogled tih mojih očiju ili na što usmjerim pogled tih svojih očiju. Ovdje i u ovom trenutku usmjeravam pogled svojih očiju na sliku pogleda svojih očiju. Kad bih morala procijeniti sliku tog svog pogleda, rekla bih da je prikladna, no on da je ispitivački.

Ako svoj pogled shvatim kao točku koja se može rastegnuti u vodoravnoj liniji, onda pet prstiju iznad pogleda počinje moja kosa. Četiri prsta ispod pogleda završava moj nos. Dva prsta ispod točke u kojoj završava moj nos, paralelno s mojim pogledom nalaze se usta, široka četiri i pol prsta. Tri prsta ispod njih moje lice prestaje u obliku brade. Ako položim dlan s četirima skupljenim prstima bez palca na bradu tako da desni mali prst dođe na sredinu brade i ako onda preokrenem ruku tako da nadlanicom dodirujem obraz, onda malim prstom desne ruke dosežem desno uho. Ako tada okrenem ruku za 180° i istovremeno je ponovno preokrenem na dlan, dosegnem desnu obrvu, koja ima raspon od oko pet prstiju.

Moja se koža može opisati kao glatka, kao djetinje glatka – iz čega se još ne mogu izvući zaključci o njezinoj budućoj strukturi – s iznimkom madeža koji se smjestio između lijevog nosnog krilca i lijevoga uha.

Već sam danima prehladena, zbog čega mi je nos crven. U promatranju cjeline taj se dojam ipak gubi.

Kao posljedica nezgode iz ranog djetinjstva sabljolika se brazgotina pruža desno ispod desnog vanjskog kuta mog desnog oka. Ne sjećam se kako se to moglo dogoditi, no ispričali su mi da sam pala niza stube i da su se bojali kako ću ostati bez oka, no ta se bojazan srećom nije ostvarila.

Inače mi na mom licu ništa ne upada u oči.

HIMERA

Peti prosinca.

Tama utisnuta na prozore – tako zamišljam ronilačko zvono. Kao da iza stakla mogu očekivati okrugle oči i mesnata ticala. Uz to snijeg kao od plahti, mrvica oblatni, hrane za zlatne ribice.

Iza bijeloga zaslona gori svjetlo. Poput naduta trbuha, sjena leži na mom pokrivaču. Miris po kamilici i razrijeđenu octu – naviknula sam se na to. Treba biti bolestan što je dulje moguće.

S. Roza stoji iza paravana i pere ruke. Netko pokuca na vrata. Tada se s. Roza pojavi iza paravana i pita je li tko kucao. Da, kažem, i ona izlazi u ordinaciju da bi premazivala upaljena grla ili prodavala papirnate rupčice.

Osjećam se sigurno. Bolesnici ostaju u bolesničkoj sobi, glasilo je pravilo. Zatim odjekne zvonce. Nadstojnica saziva samostan na okupljanje.

Svi će zajedno otići u svečanu dvoranu i ondje se postrojiti. U sredini će ostati slobodan uzak trak saga, po kojemu će biskup i vragovi prvi koračati prema pozornici. Možda će vragovi već na ulazu početi udarati. No čula sam da to nije uobičajeno. Biskup se popne na

pozornicu i nadstojnica mu pruži knjigu. Vragovi stanu iza biskupa i pokušavaju mu gledati preko ramena, no biskup to ne dopušta. Zatim se svaka djevojčica poimence proziva i mora otići naprijed do pozornice. Ondje saznaje za što je se tereti. Ako u onome što se o nekoj ima reći prevagu nosi dobro, smije stati s desne strane biskupu. Za nagradu prima pohvale i darove, koji se sastoje od jabuka i peciva. Kome je u knjizi zapisano loše, mora stati biskupu s lijeva. Tko dovoljno brzo ne umakne, dobije batine šibom. Navodno se znalo dogoditi i to da vragovi napadnu i one s desne strane.

S. Roza je ponovno sama. Čujem zveckanje posudica s arnikom, koje vraća u vitrinu. Zatim gazi pedalu kante za otpatke; baca iskorištene blazinice vate. Točno poznajem pokrete ruku kojima završava dan. Posprema.

Zatim se s. Roza vraća u bolesničku sobu.

Dođi, kaže, idemo dolje.

Objasnim joj da sam preslaba da bih hodala.

Nosit ću te, kaže ona.

Na to se pobunim.

Bojiš se, kaže, ali ne smiješ se bojati.

Skine moj kućni ogrtač s kuke i prisili me da ga odjenem.

Nosit ću te, ponovi, svečana dvorana je zagrijana, ondje se ne možeš prehladiti.

Zatim me s. Roza podigne. Veoma je snažna.

U hodniku ne gori svjetlo, a ona korača sa mnom do stubišta najbrže što može.

Niza stube moraš sama, naredi, ja ću te podupirati da ne padneš.

U hodniku koji vodi do svečane dvorane ponovno me podigne. Što se više približavamo, to je galama sve glasnija. Kad s. Roza otvori vrata svečane dvorane, vragovi upravo sa šibama jurcaju kroz gomilu. Pritom se deru i zveckaju i tresu. One koje slove kao zločeste sve su pobjegle prema vratima te sada plačući i podignutih ruku posežu za s. Rozom i pokušavaju joj se sakriti iza leđa. Najradije bi ih otresla, no zbog mene se baš i ne može pomicati.

Uto se pred nama otvori prolaz i vrag s četiri para rogova i zubima koji sežu do grla pojuri prema nama. Znam da je to samo privid, ali uši su mu velike poput dlanova i nazubljene na krajevima. Prije nego što me uspije dograbiti, moje ruke i noge polete, udaraju po prsima s. Roze, po njezinu trbuhu, njezinim rukama, njezinoj bradi. Kao u grču, moje se tijelo presamiti pod pravim kutom, trza se naprijed i natrag i opet naprijed, u svim smjerovima. Ne vrištim, samo su mi usta otvorena, ali ne mogu disati. Moje ruke i noge i dalje udaraju s. Rozu, a ona me ne može u tome spriječiti. Čvrsto me drži, utiskuje se u mene, želi mi uhvatiti stopala, pritisnuti mi ruke uz tijelo, presaviti me poput plahte dok joj snaga ne popusti, a moje ruke, čini se, pogađaju njezino lice, dok na prstima osjećam samo oštre bridove redovničke kapice.

Vrag me otrgne od nje – kako svi uzmiču – i prebaci me preko ramena tako da mi glava visi prema dolje, ruke se paraliziraju, a noge se ukrute na njegovim prsima. Netko nam je očito otvorio vrata. Vrag me

nosi kroz mračni hodnik do stubišta, gdje gori svjetlo. Nitko ne ide za nama.

Kamo ti spadaš? pita me vrag. Ne otvaram usta.

Hej, vikne i protrese me, kamo ti spadaš?

Ali ja ne mogu govoriti. Onda me makne s ramena i stavi me na ruku.

Ne budali, kaže, pokaži mi kamo pripadaš.

Pružim ruku i pokažem prema gore. S. Roza ostavila je svjetlo u ordinaciji pa pokazujem na osvijetljeni prerez vrata. Dok me nosi kroz ordinaciju, okrzne kolica sa zavojima i prevrne bočicu s jodom.

Dovraga, kaže vrag i otvori vrata bolesničke sobe, spusti me na rastrt krevet i prekrije mi tijelo pokrivačem.

Vrat mi je omotan. Jesi li bolesna? pita me. Onda mi uzme ruku i opipa puls.

Imaš vrućicu, kaže on. Pogledom obuhvatim njegovu kvrgavu glavu u svoj njezinoj rastegnutoj ruž-noći. Kad se nagne da mi opipa čelo, njegov me lanac udari po ruci. Odmah ga makne i omota ga oko tijela, kao remen.

Jesi li znala što činiš? upita i položi moju ruku na svoje koljeno, savije ju i ponovno ispruži dok lupka po njoj. Slegnem ramenima. Njegov nos s nozdrvama veličine palca ima rubove kao drvorez.

Poglavarica samostana uđe u sobu, za njom Kreuzschnabel, kapelan, za njim s. Teodora, za njom s. Asunta, za njom s. Ami, draga s. Ami, za njom s. Roza.

Pokušavam zadržati pogled, sklopiti oči. Krila sestara zatrepere, zašušte, zakovitlaju vrućinu, roj uspravnih jelenaka srebrnih kliješta i rogate životinje

s poput noža oštrim dlačicama brade i smrdljivim papcima, zujanje ugašena zvonca, zvuci kao topot krda, bućkanje usključale vode na kuhalu.

Okrenem se na trbuh. Hvataju me. Svaki pojedini prst na ruci, svaki pojedini prst na nozi vuku u beskraj, bol, mrlje hladnoće. Tada zavrištim. Čujem piljenje i pucanje stakla, prasak hermetički zatvorene posude koja se otvara, šum usisavanja kojim se tekućina prelijeva iz jedne posude u drugu.

Netko me drži za ruku. Crna ruka u mojoj zelenoj ruci, crvena ruka u mojoj žutoj ruci. Netko mi drži noge, leđa, ruke, koljena. Čvrsto me drže. Znam što slijedi. Ne boli. Ali nitko me nije pitao.

Dragi vraže, vičem, za ime Božje, pomози.

Tad ugledam odrubljenu đavlovu glavu kako leži na podu, otvoreno grotlo, kao nožem odsječeno, s rubovima izvrnutima prema van, iskrzanima i crnima, mrtvu da mrtvija ne može biti.

ŠKOLSKI PRIMJER

How many pupils are in this class-room?

There are 32 pupils in this class-room.

How many seats are in this class-room?

In this class-room there are 34 seats.

Why are there 2 seats empty in this class-room?

There are two seats empty in this class-room, because one pupil is ill and one is sick.

Early to bed and early to rise, makes a man healthy, wealthy and wise, kaže s. Ami, koja je prilično omiljena.

Who remembers the story of Robert, the rednosed reindeer, we were listening to last time?

Robert, the red-nosed reindeer was – muca Milla.

Ja snažno kihnem. Pritom u objema rukama držim višestruko presavijen snježnobijeli rupčić s lisnato zelenom, vlastoručno iskačkanom čipkom. Rastvorim ga jednim pokretom, prinesem nosu i useknem se. Zatim sklopim oči. Grubo je kršenje svakog pravila pristojnosti promotriti sadržaj rupčića. Toga se uvijek i svugdje valja držati. Nehajno ga zgužvam – ponovno ga sklopiti bila bi ljubav prema redu na pogrešnome

mjestu – i uguram ga u rukav bluze. (Prehlada je bolest koja obori i najsnažnijeg crnca.)

Tko kihne više od dvaput zaredom, ne mora odgovarati. S. Ami ima srca. Vadim „Isuseka” iz školske torbe i stavljam ga na koljeno. Ostale recitiraju u zboru: swim, swam, swum; a swan swam; the swan swam...

Misionarski izvještaj, peti nastavak. Psihička i fizička oskudica u džungli. Molite Boga da pozove svećenike i redovnike u dovoljnoj količini i da mnogi među vama također budu spremni slijediti taj poziv. Nije dovoljno da jednom mjesečno nosite kuglice staniola i skupljene poštanske marke na sabirna mjesta, ponajprije je važna vaša molitva. I ljubav prema vašoj crnoj braći i sestrama, prema vašoj smeđoj braći i sestrama, prema vašoj žutoj braći i sestrama. Razmislite u kakvu stanju žive bez riječi Božje, prepušteni svome praznovjerju i izloženi bolestima tijela i duše, protiv kojih se boriti mogu – naravno, kako bi drukčije i znali – jedino tako da se uteknu duhovima i demonima.

Ne biste li i vi voljeli – kad pomno pogledate i slikovni dio naše serije, sigurno ćete to poželjeti – pomoći tim siromasima, koji su kao i vi djeca Božja? Ako je pomoć svakoga i svake od vas u cjelini makar samo kap na vrućemu kamenu, stalne kapi dube kamen. Dakle, glavu gore i odbacite predrasude!

Budite spremni, ozbiljno vas molimo, kad vas Bog pozove u ovu službu ljubavi, ne oklijevajte, skupite svu svoju hrabrost i dođite k nama u misiju, u strane